

Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om »EU's økonomi: Oversigt 2007 — Flytning af Europas produktivitetegrænse« (Initiativudtalelse)

(2009/C 77/28)

Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg besluttede den 17. januar 2008 i henhold til forretningsordenens artikel 29, stk. 2, at udarbejde en initiativudtalelse om

EU's økonomi: Oversigt 2007 — Flytning af Europas produktivitetegrænse. (initiativudtalelse).

Det forberedende arbejde henvistes til Den Faglige Sektion for Den Økonomiske og Monetære Union og Økonomisk og Social Samhørighed, som udpegede **Peter Morgan** til ordfører. Sektionen vedtog sin udtalelse den 3. juni 2008.

Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg vedtog på sin 447. plenarforsamling af 17.-18. september 2008, mødet den 18. september, følgende udtalelse med 108 stemmer for, 4 imod og 5 hverken for eller imod:

1. Konklusioner og henstillinger

1.1 Denne udtalelse er den seneste i den serie, EØSU har forberedt om økonomisk forvaltning i EU. Den bygger på Kommissionens meddelelse KOM(2007) 721 endelig om »EU's økonomi: Oversigt 2007 — Flytning af Europas produktivitetegrænse«.

1.2 2007-oversigten tager udgangspunkt i, at selv om EU er en af de mest avancerede og produktive økonomier i verden, er der fortsat en betydelig forskel i levestandard målt i BNP mellem EU og den mest avancerede økonomi i verden — nemlig USA. Det skyldes overvejende en forskel i forskellige industrisektorer og medlemsstaters produktivitetudvikling.

1.3 Skønt data om USA giver en nyttig målestok for medlemsstaternes relative resultater, ligger fokus i denne udtalelse på sammenligninger mellem landene i EU. Faktorer som f. eks. sociale modeller, arbejdstider og arbejdspladسدemokrati påvirker de transatlantiske sammenligninger, men disse spørgsmål er ikke vigtige i denne udtalelse. Denne udtalelse handler ganske enkelt om, hvorfor nogle EU-lande skaber mere velstand og flere job end andre.

1.4 Hovedtanken i Kommissionens rapport er, at gennemførelsen af Lissabon-dagsordenen samtidig vil hjælpe medlemsstaterne med at øge både beskæftigelsen og velstanden. En række nøglepolitikker kan yde et vigtigt bidrag. Disse må sigte mod:

- Fremme af større investeringer i F&U
- Udvikling af forsknings- og uddannelsesinstitutioner i verdensklasse, der arbejder tæt sammen med industrien
- Etablering af et fuldt funktionsdygtigt, åbent og konkurrencepræget indre marked
- Fremme af en integreret metode med henblik på større såvel sikkerhed som fleksibilitet på arbejdsmarkedet (EØSU

minder om, at denne tilgang skal forhandles mellem arbejdsmarkedets parter)

— Forbedring af kvaliteten af de offentlige finanser.

1.5 Disse politikker bliver endnu mere relevante set i lyset af de ændringer, der er sket i den globale økonomi siden Det Europæiske Råd i Lissabon i 2000. De nye udfordringer omfatter ikke kun den nuværende krise på de finansielle markeder, men også balancen mellem udbud af og efterspørgsel efter fossile brændstoffer, de dokumenterede klimaforandringer, den stigende mangel på fødevarer og den voksende efterspørgsel efter råvarer generelt. Disse udfordringer gør det endnu vigtigere at investere i F&U samt bringe forskningen op på verdensklasse. De fremhæver behovet for et konkurrencedygtigt indre marked, der understøttes af effektive bestemmelser om flexicurity på arbejdsmarkedet og offentlige finanser af høj kvalitet.

1.6 Makroøkonomiske faktorer på både udbuds- og efterspørgselsiden blev diskuteret indgående i EØSU's tidligere udtalelser om EU's økonomiske forvaltning, der behandles detaljeret i indledningen, hvor EØSU understreger, at foranstaltninger på udbudssiden til forbedring af konkurrenceevnen må kombineres med et makroøkonomisk policy-mix, som fremmer indkomster, efterspørgsel og beskæftigelse. Denne udtalelse sigter på at vise, at uanset efterspørgselsfaktorer er der en betydelig korrelation mellem reformer på udbudssiden i Lissabon-dagsordenen og vækst i BNP.

1.7 I den nyligt offentliggjorte »Lisbon Scorecard for 2007«⁽¹⁾ var de syv lande, der scorede højst, i rækkefølge Danmark*, Sverige*, Østrig*, Nederlandene*, Finland*, Irland* og Storbritannien* efterfulgt af Tyskland og Frankrig⁽²⁾. De førende nye medlemsstater var Slovenien* og Estland*. De lande, som rangerede lavest blandt EU-15, var Spanien, Grækenland,

⁽¹⁾ Centre for European Reform (CER): »The Lisbon Scorecard VIII, Is Europe ready for an economic storm«, (februar 2008).

⁽²⁾ Medlemsstater, der er markeret med en stjerne, optræder på en »observationsliste« over de lande, der klarer sig bedst som forklaret i punkt 4.9.

Portugal og Italien. Alt i alt fik Nederlandene, Østrig og Estland ros for den mest effektive gennemførelse af Lissabon-strategien. Grækenland og Italien blev vurderet til at være de mindst effektive. Hvordan bliver produktivitet og beskæftigelse påvirket af, hvordan Lissabon-programmets gennemførelse ledes?

1.8 Selv om der findes mange andre relevante faktorer, kan der drages den konklusion fra analysen i denne udtalelse, at der faktisk er en tæt korrelation mellem Lissabon-gennemførelsen og fremskridt inden for vækst i beskæftigelsen og BNP pr. indbygger. Generelt er det modsatte også sandt, hvor lande, der ikke kan gennemføre Lissabon-reformerne, har en tendens til at præstere mindre godt. På basis af denne konklusion tilskynder EØSU medlemsstaterne til at gennemføre det fulde Lissabon-program hurtigst muligt.

1.9 Det bør understreges, at hvert eneste element i programmet spiller en vigtig rolle. EØSU håber navnlig, at der vil blive foretaget flere investeringer i viden, uddannelse og F&U. Der er ingen tvivl om, at konkurrence fremmer innovation, hvorfor de europæiske økonomier er nødt til at forbedre sig på konkurrence for at kunne løfte globaliseringens udfordringer. Produktionsfaktorerne bør omfordeles fra industrier og sektorer i tilbagegang til nye industrier og sektorer med vind i sejlene, således at medlemsstaternes økonomier kan blive så produktive som muligt. Dette er ensbetydende med, at medlemsstaterne skal investere i flexicurity. Endelig er det klart, at medlemsstaternes økonomiske resultater i høj grad er et spørgsmål om god forvaltningsskik på de offentlige finansers område.

1.10 I udtalelsen, som EØSU fremlagde for Det Europæiske Råd i Lissabon i marts 2000⁽³⁾, påpegede vi: EØSU er overbevist om, at Europa har den fornødne idérigdom, kreativitet, viden og foretagsomhed til at kunne udnytte det nye paradigme. *»Men vi må slippe disse evner løs. Det er nødvendigt at erstatte forhindringer med nye muligheder, straffeforanstaltninger med incitamenter. I løbet af de sidste ti år er europæisk erhvervsliv blevet liberaliseret. Vi må nu frigøre energien hos Europas mænd og kvinder«*. I 2008 mangler der fortsat at blive gjort en hel del, men Lissabon-dagsordenen er vejen fremad.

2. Indledning

2.1 Denne udtalelse er den seneste i den serie, EØSU har forberedt om økonomisk forvaltning i EU. Den er blevet udarbejdet som svar på Kommissionens meddelelse KOM(2007) 721 endelig om »EU's økonomi: Oversigt 2007 — Flytning af Europas produktivitetsgrænse«. Den tidligere udtalelse fra

⁽³⁾ Det Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om »Beskæftigelse, økonomiske reformer og social samhørighed — hen imod et Europa kendetegnet ved innovation og viden« (Lissabon-topmødet — marts 2000), EFT C 117 af 26.4.2000, s. 62, punkt 2.16.

september 2007 beskæftigede sig med »Oversigt 2006 — Styrkelse af euroområdet: de vigtigste økonomisk-politiske opgaver«.

2.2 I den foreliggende udtalelse har EØSU søgt at relatere væksten i medlemsstaternes beskæftigelse og BNP pr. indbygger til de forskellige politiske henstillinger i Kommissionens meddelelse. I den henseende adskiller den sig fra konklusionerne i den tidligere udtalelse om 2006-oversigten, som redegjorde for de interne socioøkonomiske omstændigheder og divergerende politiske mål, der styrer medlemsstaternes handlinger.

2.3 I tidligere udtalelser fra oktober 2006⁽⁴⁾ og februar 2006⁽⁵⁾ beskæftigede EØSU sig med de overordnede retningslinjer for den økonomiske politik 2005-2008, mens det i marts 2004 gav sit syn på de overordnede retningslinjer for den økonomiske politik 2003-2005⁽⁶⁾. Selv om EØSU har modtaget Kommissionens henstilling om de overordnede retningslinjer for den økonomiske politik 2005-2008, bemærker det, at de er identiske med dem for 2005-2008. I lyset af sit tidligere arbejde med de overordnede retningslinjer har EØSU besluttet at brug »Oversigten over EU's økonomi i 2007« som grundlag for sin nuværende udtalelse.

2.4 I oktober 2006 undersøgte EØSU, hvilke regler der påvirker de overordnede mål om prisstabilitet, vækst og beskæftigelse. I nærværende udtalelse koncentrerer vi os snarere om politikken end om reglerne. I februar 2006 offentliggjorde EØSU sin udtalelse om de overordnede retningslinjer for 2005-2008. Selv om denne udtalelse spændte meget bredt, støttede den generelt samme politiske dagsorden for vækst i beskæftigelse og produktivitet, som dem, der danner grundlaget for den foreliggende udtalelse. I begge udtalelser så EØSU på de økonomiske faktorer, der påvirker efterspørgslen. I denne udtalelse ser vi på Kommissionens forslag til reformer på udbudssiden.

2.5 EØSU understreger, at foranstaltninger på udbudssiden til forbedring af konkurrenceevnen under alle omstændigheder må kombineres med et makroøkonomisk policy-mix, som fremmer indkomster, efterspørgsel og beskæftigelse. Med hensyn til et passende policy-mix henviser udvalget til sin udtalelse fra marts 2004, der stadig er aktuel.

2.6 Kommissionens dokument »EU's økonomi« nr. 8/2007 indeholder meddelelsen »Flytning af Europas produktivitetsgrænse« sammen med fire kapitler på i alt 149 sider:

1 Produktivitetstendenser i Europa: Er vi endelig over det værste?

2 Vurdering af produktiviteten på industrielt niveau

⁽⁴⁾ Udtalelse af Det Europæiske Økonomiske og Sociale udvalg om Overordnede retningslinjer for den økonomiske politik og økonomisk styring — Betingelserne for større sammenhæng i formuleringen af økonomiske politikker i Europa, EUT C 324 af 30.12.2006, s. 49.

⁽⁵⁾ Udtalelse af Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg om »Overordnede retningslinjer for den økonomiske politik (2005-2008)«, EUT C 88 af 11.4.2006, s. 76.

⁽⁶⁾ Udtalelse af Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg om »Overordnede retningslinjer for den økonomiske politik (2003-2005)«, EUT C 80 af 30.3.2004, s. 120.

3 Er der en afvejning mellem produktivitet og beskæftigelse?

4 Politikker på jagt efter højere produktivitet: En ny vurdering.

EØSU beklager, at Kommissionens henstillinger om en styrkelse af konkurrenceevnen begrænser sig til udbudssiden.

Denne udtalelse evaluerer de politikker, der slås til lyd for i kapitel 4.

3. Resumé af Kommissionens meddelelse

3.1 2007-oversigten tager udgangspunkt i, at selv om EU er en af de mest avancerede og produktive økonomier i verden, kan der fortsat konstateres en betydelig forskel i levestandard målt i BNP mellem EU og den mest avancerede økonomi i verden — nemlig USA. Hovedårsagen ligger i en forskel i produktivitetsudviklingen i forskellige industrisektorer og medlemsstater.

3.2 Ved at vedtage Lissabon-strategien i 2000 viste EU, at det anså forbedret produktivitet og en robust vækst i beskæftigelsen for vigtigst. Hovedelementerne i denne strategi var at opbygge viden, styrke konkurrencekræfterne og øge fleksibiliteten.

3.3 Mere viden kræver flere og bedre investeringer i F&U og menneskelig kapital. Uddannelsernes effektivitet, herunder omkostningseffektivitet, må sikres i hele EU.

3.4 Stimulering af konkurrencen er afgørende for såvel produktivetsniveau som produktivitetsvækst. Empirisk forskning bekræfter, at liberaliseringen af markeder ikke kun har en positiv indvirkning på produktiviteten og væksten, men også på beskæftigelsen.

3.5 Større fleksibilitet er en nødvendighed, hvis produktionsstrukturerne problemfrit skal tilpasses yderligere specialisering og differentiering på nye områder, hvor der består en relativ komparativ fordel. EU-landene har i de seneste år taget skridt til at fremme virksomhedernes og arbejdskraftens mobilitet, men der er behov for flere og mere omfattende foranstaltninger.

3.6 Ifølge konklusionerne er der brug for en ændret »mentalitet«. En række nøglepolitikker kan yde et vigtigt bidrag. Disse må sigte mod:

- Fremme af større investeringer i F&U
- Udvikling af forsknings- og uddannelsesinstitutioner i verdensklassen, der arbejder tæt sammen med industrien
- Etablering af et fuldt funktionsdygtigt, åbent og konkurrencepræget indre marked.
- Fremme af en integreret metode med henblik på større sikkerhed og fleksibilitet på arbejdsmarkedet (EØSU minder om, at denne tilgang skal forhandles mellem arbejdsmarkedets parter)
- Forbedring af de offentlige finansers kvalitet.

3.7 Mange vidt udbredte forestillinger er blevet draget i tvivl: Ikke kun store lande og store virksomheder kan være teknologiførende; handel er ikke den vigtigste måde, hvorpå teknologi kan spredes; små lande kan føre an på specialiserede områder; små virksomheder kan indføre innovative nye teknologier; arbejdstageres og den finansielle kapital internationale bevægelighed er den vigtigste måde at udbrede teknologi på.

3.8 Der er nu ved at være bred konsensus om, hvad der begrænser produktivitetsvæksten, og hvilke foranstaltninger der er nødvendige for at øge den. Restriktioner vedrørende arbejds- og produktmarkeder, manglende åbenhed over for direkte udenlandske investeringer, adgangsbarrierer samt hindringer for skabelse eller udbredelse af nye teknologier kan hæmme produktivitetsvæksten alvorligt over en længere periode.

3.9 Eftersom opnåelsen af produktivetsfremgang påvirkes af, at de mindst produktive enheder forsvinder fra markedet, er det vigtigt med en politik til fremme af ressourcereallokering. Hvis en produktivetsfremgang fører til højere indkomster, kan forbrugernes efterspørgsel forventes at blive rettet mod tjenesteydelser. Skønt mange serviceerhverv har en høj værditilvækst og produktivitet, kan økonomien også have råd til at skabe nye jobs i sektorer med virkelig lav produktivitet.

4. Produktivitet og beskæftigelse

4.1 BNP pr. indbygger afhænger af mere end Lissabon-dagsordenen. BNP afhænger af mange faktorer, bl.a. udviklingen af nye markeder i Østeuropa og Rusland, tendenser inden for energi- og råstofpriser og -markeder, teknologiske forandringer og globaliseringen generelt. Den indenlandske efterspørgsel påvirkes af løn- og beskæftigelsesniveauer samt købekraft. Efterspørgselsstyring sker i stor grad over skatte- og pengepolitikken, mens lån til at stimulere både erhvervslivets og forbrugernes efterspørgsel i sidste ende afhænger af centralbankerne. Så længe de finansielle markeder fortsat er i krise, vil låneudbudet formentlig være knapt, efterspørgslen vil lide herunder, og BNP vil blive påvirket.

4.2 Makroøkonomiske faktorer blev diskuteret indgående i de tidligere EØSU-udtalelser om EU's økonomiske forvaltning, der behandles detaljeret i indledningen. Nærværende udtalelse fokuserer på at vise, at der uanset efterspørgselsfaktorer er en betydelig korrelation mellem reformer på udbudssiden i Lissabon-dagsordenen og vækst i BNP.

4.3 Relativ BNP pr. indbygger fremgår af tabel 1. To tidsperioder er blevet udvalgt: 1999, året for euroens indførelse, og 2007. For de nye medlemsstater markerer denne periode deres optagelse i EU. I den periode har USA oplevet en tilbagegang fra 161,8 % til 150,9 % i forhold til EU-27. Alligevel har de såkaldt gamle medlemsstater ikke været i stand til at udnytte denne relative tilbagegang i USA, og EU-15 er gået tilbage fra 115,3 til 111,7, ligesom Euroområdet er faldet fra 114,5 til 109,8 i forhold til EU-27.

4.4 I betragtning af disse BNP-tal, hvad fortæller beskæftigelsesstatistikkerne os så? Tabel 2 viser beskæftigelsesdata for årene mellem 1998 (året for de første optagelsesforhandlinger med de nye medlemsstater) og 2006 (senest tilgængelige data). Ledighedstallene vises for perioden frem til 2007. Beskæftigelsen i USA faldt fra 73,8 % til 72 % af befolkningen i de erhvervsaktive aldre i denne periode, mens ledigheden steg fra 4,5 % til 4,6 %. Samtidig begyndte Euroområdet at indhente de andre med en beskæftigelsesgrad, der steg fra 59,2 % til 64,8 %, mens ledigheden faldt fra 10,1 % til 7,4 %. Tallene for EU-15 er noget bedre end tallene for Euroområdet, mens de er en smule ringere for EU-25.

4.5 I den nyligt offentliggjorte »Lisbon Scorecard for 2007« var de syv lande, der scorede højest, Danmark*, Sverige*, Østrig*, Nederlandene*, Finland* og Storbritannien* efterfulgt af Tyskland og Frankrig. De førende nye medlemsstater var Slovenien* og Estland*. De lande, som rangerede lavest blandt EU-15, var Spanien, Grækenland, Portugal og Italien. Alt i alt fik Nederlandene, Østrig og Estland ros for den mest effektive gennemførelse af Lissabon-strategien. Grækenland og Italien blev vurderet til at være de mindst effektive. Hvordan bliver produktivitet og beskæftigelse påvirket af, hvordan Lissabon-programmets gennemførelse styres?

4.6 I relativ BNP pr. indbygger ligger Luxembourg og Norge foran USA. Lande, der ligger mindre end 20 % fra USA, er Irland* (fremragende), Nederlandene*, Østrig*, Sverige*, Danmark*, Belgien og (kun lige netop) Storbritannien* og Finland*. Uden for EU ligger Island, Schweiz og Japan alle mindre end 20 % fra USA. Blandt de nye medlemsstater ligger Cypern og Slovenien* tættest på EU-27-gennemsnittet, mens Estland* har gjort mest dramatisk fremskridt fulgt af Letland, Litauen, Ungarn og Slovakiet.

4.7 På beskæftigelsesfronten er der mange paralleller til BNP-situationen. Beskæftigelsen i USA ligger på lige over 70 % af befolkningen i de erhvervsaktive aldre. I tabellen har alle ikke-EU-lande inklusive Japan og alle tre lande uden for Euroområdet (Danmark*, Sverige*, Storbritannien*) et beskæftigelsesniveau på over 70 %. I Euroområdet ligger kun Nederlandene og Østrig på over 70 %, mens Irland* og Finland* er tæt på. Blandt de nye medlemsstater fører Cypern og Estland* med samlede tal tæt på 70 %.

4.8 Ledigheden i USA ligger på 4,6 %. Irland*, Nederlandene*, Østrig*, Danmark*, Cypern og Litauen befinder sig i en bedre position end USA, og det samme gælder Norge. Luxembourg, Storbritannien*, Den Tjekkiske Republik, Estland* og Slovenien* ligger alle kun en procentpoint fra USA. Sverige*, Letland og Malta ligger kun 2 procentpoint fra USA.

4.9 Af ovenstående analyse fremgår klart, at vi bør se på politikker og tendenser i de førende lande i »Lissabon Scorecard« — Danmark*, Sverige*, Østrig*, Nederlandene*, Finland*, Irland* og Storbritannien* — og de førende nye medlemsstater —

Estland* og Slovenien*. I denne udtalelse udgør disse lande en »observationsliste« og er markeret med en stjerne. Vi vil undersøge, i hvilket omfang politikker vedrørende viden, konkurrenceevne, innovation og offentlige finanser har bidraget til disse landes relative succes. Som en slags modsætning vil politikkerne i Spanien, Grækenland, Portugal og Italien blive overvåget som en »kontrolgruppe«. Desuden forbliver politiske initiativer i de franske og tyske sværvegtøkonomier af stor betydning for EU. Begge lande kendetegnes ved polariserede politikker, der har gjort reformer vanskelige, selv om resultaterne i et vist omfang er ved at blive udmøntet.

5. Investeringer i viden

5.1 OECD-programmet for international vurdering af studerende er kendt som PISA. Tabel 3 er sammensat af oplysninger fra 2006-undersøgelsen af læse-, regne- og naturvidenskabelige færdigheder hos 15-årige børn i bl.a. OECD.

5.2 Bortset fra Korea, Japan og Schweiz er landene med ren topkarakter, dvs. »A« over hele linjen, Finland* (den klare vinder), Nederlandene*, Belgien og Estland*, mens landene med de næstbedste karakterer, dvs. 2 »A«er, er Den Tjekkiske Republik, Østrig*, Slovenien* og Irland*. Landene med 1 »A« på listen er Danmark*, Sverige*, Storbritannien*, Tyskland og Polen. Tyskland og Storbritannien får deres topkarakterer i naturvidenskab. Storbritannien* har den tredjehøjeste kompetence i naturvidenskab på niveau 6 efter Slovenien* og Finland*. Alle lande på observationslisten får mindst 1 »A«. Landene i kontrolgruppen er bundtet sammen med USA i bunden af ranglisten.

5.3 I betragtning af den store korrelation mellem uddannelsessystem og medlemsstatsøkonomiernes resultater mener EØSU, at Kommissionen har fuldstændig ret, når den udpeger uddannelseskvalitet til en af EU's vigtigste politikker.

5.4 Jiao Tong-universitetet i Shanghai har udviklet en metode til at rangliste universiteter. Der er andre metoder, der kan bruges til at rangliste universiteter, men Jiao Tong er på linje med EU's fokus på videnskab og forskning.

5.5 Det amerikanske skolesystems resultater er ifølge PISA's målinger meget ordinære. Det er inden for de højere uddannelser, at USA bevarer sin konkurrencemæssige fordel. Tabel 4 bygger på Jiao Tongs ranglister. Der er 17 amerikanske universiteter i top 20, to britiske og et japansk. Storbritannien, som har 10 universiteter på top 100-listen, er på observationslisten. Uden for EU optræder også Japan (6 universiteter), Canada (4), Australien (2), Schweiz (3), Norge (1) og Israel (1). Fem af landene på observationslisten forekommer også på top 100: Storbritannien*, Nederlandene* (2), Danmark* (1), Sverige* (4) og Finland* (1). Ingen af landene i kontrolgruppen er med. Det er på tide, at Bologna, Salamanca og Coimbra genvinder deres tidligere storhed. Desuden er der seks universiteter fra Tyskland og 4 fra Frankrig.

5.6 Bortset fra Storbritannien er kun seks medlemsstater repræsenteret på listen over top 100-universiteter; tyve EU-lande er ikke repræsenteret. Kommissionens politik synes at være at udfylde denne kløft ved hjælp af et EU-institut for teknologi. Trods EØSU's støtte til dette projekt er det vanskeligt at se, hvordan det kan blive en succes uden at svække EU's deltagelse på top 100-listen. En alternativ strategi ville være at evaluere og revidere medlemsstaternes politikker for udvikling af deres førende universiteter. Det, der mest er brug for, er et tættere partnerskab mellem universiteter og industrien for at udvikle den viden og de færdigheder, der kan sikre, at det 21. århundredes videnskab og teknologi udnyttes til at skabe velstand og beskæftigelse.

5.7 Et yderlige mål for medlemsstaternes universitetsuddannelse er Eurostats data om antallet af ph.d.-kandidater inden for videnskab og teknologi pr. tusind indbyggere i alderen 20-29 år. Tallet fra USA er 10,6. Medlemsstater, der ligger inden for én procentenhed fra USA, er Belgien, Tyskland, Grækenland, Italien, Letland, Østrig*, Polen, Rumænien, Slovenien* og Slovakiet. Medlemsstater med et langt bedre resultat er Danmark* (14,7), Irland* (24,5), Frankrig (22,5), Litauen (18,9), Finland* (17,7), Sverige* (14,4) og Storbritannien* (18,4). Alle lande markeret med en stjerne (*) optræder på observationslisten. Italien og Grækenland er de kontrolgruppelande, som kvalificerer sig her. Udvikling af kandidater inden for videnskab og teknologi skal stå i fokus for medlemsstaternes gymnasie- og universitetsystemer.

5.8 Et af målene for Lissabon-projektet er at øge EU's F&U-bevillinger til 3 % af BNP. Heraf skal 2 % komme fra den private sektor. To af landene på observationslisten, nemlig Sverige* og Finland*, brugte over 3 %. To andre, Danmark* og Østrig*, brugte mellem 2 % og 3 %, og det samme gjorde Tyskland og Frankrig. Landene, som brugte mellem 1 % og 2 %, er Belgien, Den Tjekkiske Republik, Estland*, Irland*, Nederlandene*, Slovenien*, Spanien og Storbritannien*, hvoraf de fleste står på observationslisten. Alle andre medlemsstater brugte mindre end 1 %, undtagen Ungarn og Italien, der begge brugte 1 %, og Italien og Spanien optræder i kontrolgruppen. Hvis kløften skal udjævnes, er det ikke urimeligt at kræve, at regeringerne bidrager med en hel 1 % af BNP til F&U. Ideelt set skal denne kanaliseres til universiteter og forskningsinstitutioner for at hjælpe med at opbygge deres omdømme og tilstedeværelse i det globale forskningsmiljø. For øjeblikket anvender EU-15-regeringerne mellem 0,30 % og 0,40 %, mens regeringerne i de nye medlemsstater bruger mellem 0,50 % og 0,60 %. Mere kan og bør gøres, ikke mindst for at udvikle den videnskab, der er nødvendig for at bekæmpe klimaændringer og forurening.

5.9 Hvad angår skattelettelser til den private F&U-sektor, har EØSU allerede fremlagt sin udtalelse for Kommissionen (?). Efter EØSU's opfattelse bør alle medlemsstater anvende god praksis

(?) Jf. EØSU's udtalelse »Mod en mere effektiv anvendelse af skatteincitamenter til fordel for F&U«, EFT C 10 af 15.1.2008, s. 83.

og indføre skattelettelser for at tilskynde til flere F&U-investeringer fra den private sektor, især fra SMV'er.

5.10 Der er en cirkulær relation mellem uddannelse, forskning, innovation, teknisk viden og beskæftigelsestendenser. I en positiv cirkel tiltrækker den nationale videns- og kompetencebasis indenlandske investeringer, vidensoverførsel og indvandring. Uden en sådan basis fristes faglærte til at søge efter et vidensmiljø, hvor deres færdigheder står i høj kurs. Det kan føre til en ond cirkel af udvandring og hjerneflugt.

5.11 De politiske konklusioner om forskning og uddannelse er, at mange medlemsstaters gymnasiale og videregående uddannelser trænger til et grundigt eftersyn, og at regeringerne bør øge deres bevillinger til F&U. Der er en klar sammenhæng mellem politikkers effektivitet og beskæftigelse og produktivitet som demonstreret af både observationslistens og kontrolgruppens resultater.

6. Konkurrenceevne og innovation

6.1 Kommissionens meddelelse opridser tre politikker til at fremme konkurrencen. Disse er liberalisering og regulering af netværksindustrier, en egentlig konkurrencepolitik og udnyttelse af det indre markeds positive virkninger.

6.2 Blandt det indre markeds fordele kan nævnes incitamentet til at innovere, hvilket skyldes eksponeringen for udenlandsk konkurrence, stordriftsfordele inden for produktion, distribution og markedsføring, som er tilgængelige på det større marked, samt teknologioverførsler, som skyldes åbenhed over for udenlandske investeringer.

6.3 EU's medlemsstater har ikke været lige attraktive for og åbne over for direkte udenlandske investeringer. Hvad angår teknologioverførsel, ledelsesmetoder, markedsdeltagelse og kapitalinvesteringer vil det have været et handicap for de medlemsstater, som ikke har haft gavn af direkte udenlandske investeringer. Data fra Ernst & Young om direkte udenlandske investeringer viser, at i perioden 1997-2006 var top 10-modtagerne af direkte udenlandske investeringer i Europa pr. antal projekter:

Storbritannien	5539	Frankrig	3867
Tyskland	1818	Spanien	1315
Belgien	1190	Polen	1046
Ungarn	1026	Irland	884
Den Tjekkiske Republik	849	Rusland	843

6.4 Direkte udenlandske investeringer har været af stor betydning for den økonomiske vækst i de nye medlemsstater. Efterhånden som konkurrencen om direkte udenlandske investeringer vokser fra lande i hele verden, herunder Indien og Kina, er de nye medlemsstater nødt til at tage videnskøkonomien til sig for at kunne sikre vækst og arbejdspladser. De asiatiske lande klarer sig fortrinligt i PISA-færdighedstests, og hundredtusindvis af studerende med bachelor- eller mastergrad i videnskab og teknologi tager afsluttende eksaminer fra deres universiteter.

6.5 Liberalisering og regulering af netværksindustrien rummer et betydeligt potentiale for at mindske omkostninger og forbedre produktiviteten i hele økonomien. Denne politik har tre faser: Først privatisering, dernæst regulering, så nye markedsaktører kan udfordre de etablerede og endelig en opdeling af ejerskabet mellem netværker og netværkstjenester. I sin rapport om fremskridtene med at skabe et indre gas- og elmarked⁽⁸⁾ gjorde Kommissionen forbrugernes udskiftning af leverandører til en målestok for effektiv konkurrence. Følgende tabel giver en god oversigt:

Andel af forbrugere, der skifter leverandør			
		Elektricitet	Gas
Tyskland	Store virksomheder	41	(*)
	SMV'er	7	(*)
	Husholdninger	5	(*)
Frankrig	Store virksomheder	15	14
	Husholdninger	0	0
Spanien	Store virksomheder	25	60
	SMV'er	22	60
	Husholdninger	19	2
Storbritannien	Store virksomheder	50+	85+
	SMV'er	50+	75+
	Husholdninger	48	47

(*) data for gasmarkedet er ikke tilgængelige fra Tyskland.

Konkurrencen er generelt mest udviklet i nogle af landene på observationslisten, selv om Italien og Spanien også har gjort fremskridt.

(8) Meddelelse fra Kommissionen til Rådet og Europa-Parlamentet om »Report on progress in creating the internal gas and electricity market« — KOM(2005) 568 endelig af 15.11.2005, foreligger ikke på dansk.

6.6 Gennemførelsen af konkurrencepolitikken har til formål at fremme effektiviteten og produktiviteten til forbrugernes fordel. Denne politik er helt på linje med den balance, EØSU søger at bevare mellem de interessegrupper, udvalget omfatter.

6.7 Meddelelsen konkluderer, at konkurrence er afgørende for både produktivitetens omfang og vækst. Det er slående, at økonomierne på observationslisten er de mest åbne i EU. De har den højeste produktivitet, den højeste beskæftigelse og den største evne til at absorbere vandrende arbejdstagere. Det er en fejltagelse, når medlemsstaternes regeringer forsøger at opstille barrierer omkring deres økonomier af frygt for konkurrence.

7. Reallokeringspolitikker

7.1 Med reallokering tænker Kommissionen på omfordeling af produktionsfaktorer fra industrier og sektorer i tilbagegang til nye industrier og sektorer med vind i sejlene.

7.2 Nøgletesen i meddelelsen er, at i det omfang, økonomisk vækst drives af en udvidelse af den teknologiske grænse, vil økonomien blive udsat for strukturelle ændringer. Nye højteknologiske sektorer kan opnå markedsandele på bekostning af vigende sektorer. Nye virksomheder kan blive vigtige aktører, mens veletablerede virksomheder kan blive tvunget til at tilpasse sig eller forsvinde.

7.3 Eftersom økonomien alligevel vil blive udsat for strukturelle ændringer, er økonomiens tilpasningsevne afgørende for at sikre, at man opnår maksimal fordel af de teknologiske ændringer og vidensmobiliteten. Kommissionen mener imidlertid, at medlemsstaterne har begrænset kapacitet til at foretage de fornødne tilpasninger som følge af den begrænsede fleksibilitet, som arbejdsmarkedsinstitutioner og regelværk giver mulighed for.

7.4 Meddelelsen foreslår fire centrale politiske foranstaltninger til at forbedre ressourcefordelingen: Det skal blive lettere at komme ind på markedet, den administrative byrde skal mindskes, arbejdsmarkedet skal reguleres og det finansielle marked integreres.

7.5 EØSU har i en række udtalelser allerede behandlet nogle af de politikker, der skal gøre det lettere at komme ind på markedet. Disse går ud på at reducere den administrative byrde i forbindelse med virksomhedsetablering, forskellige støtteordninger for nye SMV'er og ændringer af lovene vedrørende virksomhedskonkurser. Adgang til finansiering og en konkurrencepolitik for at sikre et marked, der er åbent for konkurrence, er vigtige elementer i enhver strategi for reallokering via nye virksomhedsetableringer.

7.6 Mens både store og små virksomheder kan blive stillet over for administrative omkostninger, er byrden meget større for mindre virksomheder som følge af deres mindre størrelse. Reduktionen af den administrative byrde er et af de fem vigtigste mål på EU's dagsorden, men som meddelelsen erkender, er det vanskeligt at reducere lovgivning og administrative omkostninger, fordi hovedparten af foranstaltningerne blev indført af specifikke grunde. Deres formål er at korrigere markedsfejl, beskytte markedsdeltagere eller informere politikplanlæggerne⁽⁹⁾. Mange af EU's borgere vil hævde, at den sociale beskyttelse, som disse regler sikrer, er et nøgleelement i fællesskabslovgivningen. Alligevel medfører de samlede konsekvenser af sådan lovgivning betydelige økonomiske omkostninger.

7.7 Det arbejde, der er blevet udført i den britiske taskforce for bedre lovgivning, og som bekræftes af undersøgelser foretaget af det centrale planlægningskontor i Nederlandene (CPB), viser, at omkostningerne kan ligge på 3-4 % af BNP⁽¹⁰⁾. Det er blevet skønnet, at en 25 % reduktion af den administrative omkostningsbyrde i EU til at begynde med ville føre til en 1 % stigning i det reale BNP. De langsigtede virkninger ville være endnu større. En reduktion af denne omkostningsbyrde er særdeles ønskelig, men der er intet, som tyder på, at et sådant initiativ vil blive iværksat. Eftersom EU er institutionelt optaget af muligheden for markedsfejl, vil sådanne forbedringer næppe se dagens lys. Ydermere vil EØSU med sin interesse for at sikre markedsdeltagerne enhver beskyttelse næppe være i stand til at støtte nogen betydelig reduktion af den administrative byrde.

7.8 Arbejdsmarkedsstrukturene har en betydelig indvirkning på omfordelingen af arbejdskraft. Markedsreformernes indvirkning på produktiviteten og beskæftigelsen er større, når arbejdsmarkedene er fleksible. Selv om der ikke findes nogen pålidelige undersøgelser af arbejdsmarkedsfleksibiliteten, er beskæftigelsen i landene på observationslisten klart en målestok for deres beskæftigelseslovgivnings evne til at tilpasse sig forandring.

7.9 Lovgivning om beskæftigelses sikkerhed i EU er af forståelige grunde kontroversiel. Snarere end at ændre den beskyttelse, der er indeholdt i permanente kontrakter, har mange medlemsstater indført midlertidige kontrakter parallelt hermed. Det er disse midlertidige kontrakter, som tegner sig for en stor del af den beskæftigelsesstigning, der diskuteres i punkt 4 ovenfor. Selv om oplysningerne ikke giver det faktiske mål for beskæftigelsen regnet i fuldtidspersoner, er beskæftigelsesvækstens omfang opmuntrende, og den strukturelle ledighed falder.

7.10 Det er naturligvis nødvendigt at afbøde de forstyrrelser, som opstår, når arbejdskraftlovgivningen er tilstrækkelig fleksibel til at optimere omfordelingen. Medlemsstaterne opfordres derfor til at indføre ledsagepolitikker sideløbende hermed. Flexi-

urity spiller en afgørende rolle i denne proces. Der bør afsættes tilstrækkeligt med ressourcer til, at livslang læring kan styrke tilpasningsevnen og beskæftigelsesegnetheden, socialsikringssystemer kan give incitament til at deltage i arbejdsstyrken og gøre omflytning lettere, mens arbejdsmarkedspolitikkerne bør hjælpe borgerne med at se forandringer og den ledighed, der er forbundet med overgang til ny, sikker beskæftigelse, i øjnene. Sådanne politikker er absolut nødvendige, når ansættelsesbeskyttelsen lempes.

7.11 Integrationen af finansmarkedet er den sidste af reallokeringspolitikkerne. Generelt kan omfanget af fragmentering i det finansielle system i EU ses som en hindring for produktivitet og beskæftigelse, især for nystartede virksomheder. Disse mangler søges løst i direktiverne for finansielle tjenesteydelser. Parallelt med denne udtalelse forbereder EØSU en udtalelse om grænseoverskridende risikokapitalaktiviteter⁽¹¹⁾. Et effektivt finansielt systems rolle under strukturelle forandringer kommer bedst til syne i finansieringen af nystartede virksomheder.

8. Forbedring af de offentlige finanser

8.1 Tabel 5 indeholder data fra Eurostat om medlemsstaternes finanser. Den gennemsnitlige statsgæld i Euroområdet 12 på 68,8 % af BNP overgår både ØMU-konvergensmålet på 60 % og gennemsnittet for EU-15 (63,0) og EU-25 (61,9). Generelt ligger statsgælden i landene på observationslisten under 50 % af BNP, og i mange tilfælde er den langt lavere. Undtagelsen er Østrig* (61,7 %). Desuden har alle lande på observationslisten reduceret statsgælden i perioden 1999 til 2006. Reduktionen i Irland*, Nederlandene* og Sverige* har været særlig betragteligt. I kontrolgruppen er det kun Spanien, hvis statsgæld ligger på under 50 % af BNP efter en dramatisk reduktion i løbet af perioden. Italien (106,8 %) og Grækenland (95,3) ligger nederst i gruppen.

8.2 I EU-15 har Belgien, Irland*, Spanien, Luxembourg, Nederlandene*, Finland, Danmark* og Sverige* en positiv budgetbalance. De resterende lande har en negativ balance på under 3 % undtagen Italien (-4,4 %) og Portugal (-3,9 %). Blandt de nye medlemsstater har Bulgarien og Estland* en positiv balance, mens Ungarn, Polen og Slovakiet har en negativ balance på over 3 %. Cypern og Slovenien* skiller sig ud ved at have en negativ balance på blot 1,2 %. Blandt landene på observationslisten har Storbritannien med en negativ balance på 2,7 % tabt fart. Storbritannien kunne ikke afbalancere sit budget i år med gunstig økonomisk aktivitet, så dets stilling blandt de førende nationer er nu i fare. I kontrolgruppen skiller den spanske præstation sig ud, mens Italien og Portugal bekræfter deres generelt lave position i gruppen.

⁽⁹⁾ »Flytning af Europas produktivitetegrænse — EU's økonomi: Oversigt 2007«, Europa-Kommissionen, Generaldirektoratet for Økonomiske og Finansielle Anliggender, s. 136.

⁽¹⁰⁾ »Flytning af Europas produktivitetegrænse — EU's økonomi: Oversigt 2007«, Europa-Kommissionen, Generaldirektoratet for Økonomiske og Finansielle Anliggender, s. 137.

⁽¹¹⁾ Fjernelse af hindringerne for venturekapitalfondens investeringer på tværs af grænserne (INT/404).

8.3 I sine årlige udtalelser om EU's økonomi har EØSU slået til lyd for sunde offentlige finanser. De relative resultater for landene på observationslisten og i kontrolgruppen viser, at sunde offentlige finanser er et vigtigt element i medlemsstaternes beskæftigelse og produktivitet.

8.4 Ved undersøgelsen af observationslistens og kontrolgruppens relative resultater blev der rejst spørgsmål om effekten af beskatning. Eurostat-rapporten om EU-skatter i 2005 viser, at det gennemsnitlige skattetryk som en procentdel af BNP i EU-27 lå på 39,6 %. Det er omkring tretten procentpoint mere end skattetrykket i USA og Japan. Blandt alle OECD-lande uden for EU har kun New Zealand en effektiv skatterate på over 35 %. Efter et forsøg fra medlemsstaternes side på at reducere skattebyrden går udviklingen nu i den modsatte retning, og det gennemsnitlige skattetryk er nu tilbage på 1995-niveau.

8.5 Hvad skattetrykket angår, ligger Sverige*, Danmark* og Finland* blandt de øverste 5 sammen med Belgien og Frankrig.

Østrig* og Slovenien* er blandt de næste 5 sammen med Italien. Nederlandene* og Storbritannien* ligger på henholdsvis 12. og 13. plads. Kun Estland* (22. plads) og Irland* (23. plads) har et betydeligt lavere skattetryk. I kontrolgruppen er det italienske skattetryk lavere end eller svarer til fem af landene på observationslisten. Spanien, Portugal og Grækenland har et skattetryk, der er lavere end alle lande på observationslisten undtagen Irland og Estland. Der er intet, der umiddelbart indikerer, at kontrolgruppelandene bliver overbeskattet.

8.6 EU har langt højere beskatning end konkurrerende regioner. Specifikke medlemsstats skatteordninger er kraftigt påvirket af, hvor mange penge der bruges på social beskyttelse. Hvis man anlægger et rent EU-perspektiv, er det vanskeligt at argumentere for skattelettelser, når de førende EU-økonomier har det højeste skattetryk. Globalt set har de konkurrerende regioner imidlertid et lavere skatteniveau, hvilket sandsynligvis bidrager til deres omfattende innovation og iværksætterier.

Bruxelles, den 18. september 2008

Dimitris DIMITRIADIS

Formand for

Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg
